

תוכן

1	הקדמה:	א.
2	בעיות וקשיים בזיהוי האיסיים	ב.
2	אי-ציון שמם	1.
3	פער הזמן בין ימי פעילות עדת קומראן לתיאורי האיסיים	2.
3	ההיסטוריונים היו משקיפים מבחוץ:	3.
3	הבדלים בין קבוצות:	4.
4	מקבילות בין תיאורי עדת קומראן לתיאורי האיסיים בהיסטוריונים:	ג.
4	ההתנהלות כקבוצה והשותפות ברכוש:	5.
6	הסתפקות במועט:	6.
7	מיקום: בקרבת ים המלח או פזורים בכפרים:	7.
8	יחס למקדש או מקדש בתוכם, קורבנות:	8.
13	האמונה בגזרה הקדומה הכפולה; פרדסטינציה דופלקס	9.
14	הלכות שונות (שדומות):	10.
17	סתירות:	ד.
17	מועדי היווסדות:	11.
18	קבוצה	12.
18	נישואים וגירושים:	13.
21	ספרות ותיאולוגיה/פילוסופיה:	14.
22	יחס לחשמונאים ולהורדוס:	15.
23	בית שימוש או גרזן?	16.

סקירה מחקרית על האיסיים

1. הקדמה:

2. בעיות וקשיים בזיהוי האיסיים

1. אי-ציון שמם

- פיליניוס הזקן ('נאטוראליס היסטוריה'): 'המופלאה מכל הכתות שבעולם'.
- פילון: דוגמא לכלל ש'כל אדם ישר הנו בן חורין' (כשם אחד הספרים שמתארים אותם) ומציגם כ'אתלטים של שלמות (על חירות הצדיק 88).
- יוספוס משתמש באיסיים כדי להראות דרך לגיטימית ומכובדת של יהדות במקום זו של המורדים ברומא, והקדיש להם 43 מתוך 47 אזכורים על הכתות (לעומת 4 אזכורים בלבד לצדוקים ולפרושים, אף על פי שהגדיר עצמו כפרושי).

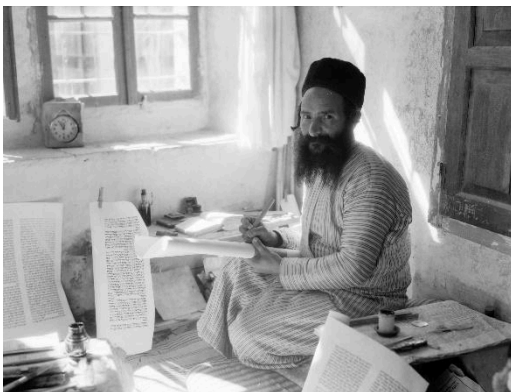
ישעיה סו' 5: 'שָׁמְעוּ דְבַר יי הַחֲרָדִים אֶל דְּבָרוֹ אֲמָרוּ אֲחֵיכֶם שְׂנְאִיכֶם מְנַדִּיכֶם לַמַּעַן שְׁמִי יִכָּבֵד יי וְנִרְאָה בְּשִׁמְחַתְכֶם וְהֵם יִבְשׁוּ'

סוטה ט' טו': 'חכמות סופרים תסרח'; סוטה מט' ו': 'מיום שחרב בית המקדש שרו חכימא למהוי כספריא [החלו החכמים להיות כמו הסופרים] וספריא כחזניא, וחזניא כעמא וארעא'.

פסחים מט' ו': 'מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור'.

1.1. חסידים: פילון מציין כי מקור השם הוא בשיבוש יווני של המילה "חסידות" (hosiotes): "הללו קרויים איסיים, וסבורני שעל שום חסידותם נמצאו ראויים לכינוי זה".

איסי חי במערות (נדרים פא'; ירושלמי שביעית פ"ח ה"ה; ירושלמי נדרים פ"א ה"א); 'דאמר רב: מצאתי מגילת סתרים בי רבי חייא, וכתוב בה: איסי בן יהודה אומר 'כי תבא בְּכֶרֶם רָעָה [וְאָכַלְתָּ עֲנָבִים כְּנֶפֶשְׁךָ שְׂבָעָה וְאֵל כְּלִיךָ לֹא תִתֵּן] (דברים כג' 25) - בביאור

1.2. מרפאים: בארמית אסא זה "מרפא", מלך אסא נרפא: "ומן בני הכוהנים רוקחי המרקחת לבשמים" (דבה"י א' ט' 30). היובלים י' 14-1 מזכיר את ספר הרפואה שלמד נוח מהמלאכים ומסר לבנו -תואם להקדמה לספר אסף הרופא. לפי יוספוס האסיים היו מומחים בצמחי מרפא ושימוש באבנים מיוחדות.

1.3. עצת היחד: "עצה" = "אסא" = essa.

1.4. בייתוסים: בית – (א)סין.

1.5. נוספים: סהא – טבול, חסא – חסיד.

2. פער הזמן בין ימי פעילות עדת קומראן לתיאורי האיסיים

אמליוס (333Q4, קטע 1, 4 ו-8): מזוהה כאיש הצבא הרומי M. Aemilius Sacurus שפומפיוס מינה כנציב סוריה מיד לאחר כיבוש ארץ-ישראל בשנת 63 לפה"ס).

3. ההיסטוריונים היו משקיפים מבחוץ:

4. הבדלים בין קבוצות:

'עד מתי אתם פִּסְחִים על שְׁתֵּי הַסֵּעִפִּים'.

'כלל של איש מאדים'

3. מקבילות בין תיאורי עדת קומראן לתיאורי האיסיים
בהיסטוריונים:

5. ההתנהלות כקבוצה והשותפות ברכוש:

סרך היחד ה' 2: 'להיות יחד בתורה ובהון'; ו' 18?: 'וכתבוהו
בסרך תכוננו בתוך אחיו לתורה ולמשפט ולטוהרה ולערב את
הונו'.

יוספוס ([מלחמות ב' ח' 122](#)): 'הם מואסים בחיי עושר, ונפלא
הוא שיתוף הרכוש אצלם, עד כי לא נמצא בקרבם איש מִפְּלַג
בנכסים... ולא נמצאה בהם חרפת העני ולא גאות העושר, כי
נכסי כל היחידים התערבו יחד ורכוש אחד לכלם, כאילו היו
אחים מבטן'; מלה"ב ח' 119: 'הם בזים לעושר, וחיי
החבורה שלהם מפליאים ביותר, מעולם לא נמצא אצלם
אדם שיש לו נכסים יותר [משאר חביריו]. כי חוק הוא בעדה
שאדם המצטרף לכת הזאת — מוותר על נחלתו לטובת
הכת, ולפיכך לא מופיע שם אדם הנתון לחרפת עוני או
להפלגה של עושר. נכסי היחיד היו מתערבים עם קופת
הציבור, וכולם היו שוים בנחלה, כאחים'.

פילון: "מעלותיהם הנוגעות לאהבת הָרַע הן: חיבת הבריות, שוויון הזכויות, ועל כולן – שתוף החיים".

פליניוס: אין להם רכוש כלל, מלבד עצי הדקל.

5.1. סתירה בכתבים כיתתיים שבהם יש רכוש:

בחיבורי החוכמה הקומראנים (רז נהיה, מוסר למבין) יש הוראות לרכוש, כסף, הלוואה ועבדים. לפי ברית דמשק יש רכוש פרטי.

5.2. ממונים ומשמעת:

מלה"י ב' 3: 'והפקידים על רכושם נבחרים בידי כל חבריהם וכן גם הממנים על כל דבר נבחרים על דעת כולם'.
מלה"ב ח' 128: 'בשאר ענינים הם לא נוקפים אצבע בלא שנצטוו על ידי הממונים עליהם'.
מלה"ב ח' 143: 'בגזר דין הם צדיקים ודקדקנים מאין כמותם, ולעולם אינם גוזרים דין בבית דין שהוא פחות ממאה'.

5.3. יריקה:

סרך היחד ז' 8: איסור יריקה במושב הרבים.

מלה"י ב' 147: איסור יריקה לעיני כל.

ברכות ט' ו': 'ורקיקה, מקל וחומר'.

5.4. שלבי הכניסה לקבוצה וטהרת מזון בקבוצה:

רק אחרי שנה מועמד היה רשאי להשתתף בסעודה הכללית, אבל רק אחרי שנתיים היה רשאי לשתות מ'משקה הרבים' (סרך היחד ו' 13-23).

על עונשים מסוימים היו מורחקים מ'טהרת הרבים'
(הסעודות המשותפות) וקיצוץ מנת המזון ברבע לזמן קצוב
(סה"י ו'25-21).

יוספוס מתאר תהליך שנה שכולל מבחנים + שנתיים.

5.5. גירוש מהקבוצה:

סרך היחד ז' 25-22: מי ש'שבה רוחו לבגוד ביחד' וגם מי
שיתמוך בו, יגורש לצמיתות.

מלה"י ב' 143-144: 'הללו שנידונו בגלל פשעים חמורים הם
מגרשים מן החבורה. ופעמים הרבה מסיים האיש המוצא
את חייו בענין רע. כי בהיותם קשורים על פי השבועות
והמנהגות, אסור לו לטעום מזונותיו של אחר, וכך הוא בא
לידי אכילת עשב, וגופו מתנוון והולך ברעב עד שהוא מת.
דבר זה הביא אותם לקבל מתוך רחמים הרבה מהם בשעה
שהיו בתכלית ההתנוונות, אמרו: יסורים שהביאו אותם עד
שערי מוות יש בהם עונש מספיק בשביל עוונותיהם'.

5.6. אהבת חברים:

סרך היחד ב' 25-24: 'כיא הכול יהיו ביחד אמת וענות טוב
ואהבת חסד ומחשבת צדק איש לרעהו'.

יוספוס (מלחה"י ב' ח' ג'): 'הם עולים על יתר היהודים באהבתם איש את רעהו'.

פילון (על חירות הצדיק יג'): 'שלשה הדברים אשר ישימו להם לקו ולמשקולת: אהבת אלוהים, אהבת המוסר ואהבת הרע [חבר]... מעלותיהם הנוגעות לאהבת הרע הן: חיבת הבריות, שוויון הזכויות, ועל כולן - שתוף החיים'; היפותטיקה, קטע שני: 'הבחירה [בחירת המועמדים לקבוצה] אינה נעשית אצלם על פי המוצא המשפחתי, שהרי אין המוצא המשפחתי בא בחשבון לגבי מתנדבים, אלא על יסוד המסירות לשלמות המידות והשאיפה לאהבת הבריות'.

6. הסתפקות במועט:

יוספוס: 'הם נזרים מתענוגי הבשר, בראותם בהם רעה, ולמעלה טובה נחשב בעיניהם למשול ברוחם ולכבוש יצרם'.

פילון, שכל אדם ישר הינו בן-חורין ו' 77: 'הם פוסקים כי הסתפקות במועט ושביעות רצון שווים שפע רב, כפי שהם באמת'.

7. מיקום: בקרבת ים המלח או פזורים בכפרים:

ברית דמשק ז' 6-7: 'ואם מחנות ישבו כסרך הארץ ולקחו נשים והולידו בנים והתהלכו על פי התורה'; ברית דמשק א' 7: 'שורש מטעת'.

פליניוס הזקן, תולדות הטבע ה' 73: "בצדו המערבי של ים המלח, אך מחוץ לטווח האדים המזיקים, שוכן בדד שבט האיסיים.. **מעל** לעין גדי'.

פילון: 4,000 איסיים יושבים בירושלים.¹ פזורים ביישובים שונים ביהודה.

מלה"י ב' 124; ח' 121: 'הם לא היו דרים בעיר אחת, אלא רבים היו דרים בכל עיר ועיר. ואם היה אחד מהם בא מאיזה מקום שהוא, היו כל נכסי החבורה מוצבים לרשותו, כאילו היו נכסים שלו'.

מלה"ב 56: אחד ממנהיגי המרד הגדול היה איסי ושמו יהודה, ומצביא ששמו 'יוחנן האיסי'.

מלחמות ה', ד' 2: 'מרוח מערב, החלה במקום ההוא, ועברה דרך המקום הנקרא בית צוא אל שער האיסיים, ומשם נסבה לרוח דרום ועברה על מעיין השילוח'.

¹ פילון האלכסדרוני, 'על חרות הצדיק' פרק יב', סעיף 75 (תרגום מ.שטיין); כל אדם טוב חופשי הוא (בתוך אוסביוס, הכנת הכנסיה ח' 12, 76);

מגילת המקדש כט' 7-10: 'ורציתים והיו לי לעם ואנוכי אהיה להם לעולם ו[שכנתי אתמה לעולם ועד ואקדשה [את מ]קדשי בכבודי אשר אשכין עליו את כבודי עד יום הבריה אשר אברא אני את מקדשי להכיננו לי כול הימים, כברית אשר כרתי עם יעקוב בבית אל'; היובילים א' 17: 'ובניתי את מקדשי בתוכם ושכנתי עמם ואהיה להם לאלוהים והם יהיו לי לעם באמת ובצדק', 'ויאמר אל מלאך הפנים להכתיב למשה מן ראשית הבריה עד היום אשר יבנה מקדשי בתוכם לעולמי עולמים'.

סרך היחד ט' 3-6: 'בהיות אלה בישראל ככול התכונים האלה ליסוד רוח קודש לאמת עולם לכפר על אשמת פשע ועמל חטאת ולרצון לארץ מבשר עולות ומחלבי זבח ותרומת שפתים למשפט כניחוח צדק ותמים דרך כנדבת רצון. בעת ההיא יבדילו אנשי היחד **בית קודש לאהרון להיחד קודש קודשים** ובית יחד לישראל ההולכים בתמים'; סרך היחד

7-10: 'ואדם מפאר עליון ירצה כמגיש מנחה, כמקריב עתודים ובני בקר, כמדשן מזבח ברוב עולות, כקטורת ניחוח מיד צדיקים'; סרך היחד ג' 6-12; ח' 4-10; ט' 3-6.

4Q174 ג' 1-13: 'ויואמר לבנות לוא **מקדש אדם** להיות מקטירים בוא לוא לפניו מעשי תורה'.⁴

פשר מלכיצדק 23-25 13Q11: 'כאשר כתוב עליו [אומר **לציון מלך אלוהיך [ציון ה]יאה**] **[עדת כול בני הצדק המה]** מקימ[ני] הברית הסרים מלכת [בד]רך העם ואל[נ]היך ה'אזה [מלכי צדק... אשר יצי]ל[מה מי]ד' בליעל';

ברית דמשק ו' 11-16: 'וכל אשר הובאו בברית לבלתי בוא אל המקדש להאיר מזבח חנם ויהיו מסגירי הדלת אשר אמר אל מי בכם יסגור דלתי ולא תאירו מזבחי חנם אם לא ישמרו לעשות כפרוש התורה לקץ הרשע ולהבדל מבני השחת ולהנזר מהון הרשעה הטמא בנדר ובחרם ובהון המקדש'; ברית דמשק יא' 18-21: 'אל ישלח איש למזבח עולה ומנחה ולבונה ועץ ביד איש טמא באחת מן הטמאות להרשותו לטמא את המזבח כי כתוב זבח רשעים תועבה ותפלת צדקם כמנחת רצון'.

ממ"ת ד' 7-8: '[ואתם יודעים ש]פרשנו מרוב הע[ם] ומכול טומאתם [נ]מהתערב בדברים האלה ומלבוא ע[מהם] לגב אלה'. לדעתי זו המגילה המאוחרת, והיא כבר פונה לתקן את המצב במקדש,

² 'כיא ברוח עצת אמת אל דרכי איש יכופרו כול עוונותו להביט באור החיים ברוח קדושה ליחד באמתו יטהר מכול עוונותו וברוח יושר וענוה תכופר חטתו ובענות נפשו לכול חוקי אל יטהר בשרו... אז ירצה בכפורי ניחוח לפני אל והיתה לו לברית יחד עולמים'.

³ 'ובתכון העת בהיות אלה בישראל נכונה עצת היחד באמת למטעת עולם בית קודש לישראל וסוד קודש קודשים לאהרון עדי אמת למשפט ובחירי רצון לכפר בעד הארץ ולהשב לרשעים גמולם. היא חומת הבחן פנת יקר בל יזדעזעו יסודותיהי ובל יחישו ממקומם מעון קודש קודשים לאהרון בדעת כולם לברית משפט ולקריב ריח ניחוח ובית תמים ואמת בישראל להקם ברית לחוקות עולם והיו לרצון לכפר בעד הארץ ולחרוצ משפט רשעה'.

⁴ 4Q174 ג' 1-13 (כונתה תחילה פלורילגיום: 4QFlorilegium); [החיבורים העבריים ב'](#), עמ' 289.

קדמה"י יח' 19: 'בשל כך [בשל טהרותיהם השונות] הם נמנעים (מלבוא) לעזרה המשותפת, ועושים את קורבנותיהם בפני עצמם'; 'הם שולחים תשורות לבית המקדש, אבל אינם מקריבים קורבנות, בחשבם כי יש להם אמצעים משובחים מן הקורבנות להשיג את מעלת הטהרה והקדושה. הם מתרחקים איפוא, ממקדש העם'.

פילון, על חירות הצדיק יב': 'ותחת לזבוח זבחי קודש ישאפו לקדושת הלב והמחשבה'.

מכילתא דר"י שירה פ"י עמ' 150; ירושלמי ברכות פ"ד ה"ה, ה' ו-ע"ג. לאחר מכן באמוראים כבר התקבע לשון נפוצה כ"הקב"ה יבנה ביתו והיכלו" (תנחומא בהעלותך אות ו').

ספרות ותיאולוגיה/פילוסופיה:

8.1. ספרות האבות/קדמונים:

חנוך, האבות, צוואות השבטים, נבואות אפוקריפונים ועוד.

מלה"י ב' 133 (וגם ב-142, 159): 'הם הוגים באופן שאין למעלה הימנו בכתבי הקדמונים'.

פילון, על חירות הצדיק 82.

[מגילת תענית פ"ד](#): 'שהיו ביתוסים כותבין הלכות בספר ואדם שואל ומראין לו בספר... מלמד שאין כותבין בספר'. 'בארבעה בתמוז עדא [נשרף] ספר גזירתא [ספר ההלכות הצדוקי]!'.

מסכתות סנהדרין ומכות: 'אלו הן הנהרגין.. הנשרפין.. הנסקלין.. הנחנקין.. אלו הן הלוקין'; חגיגה יד': 'מִשְׁעֵנָה אלו בעלי משנה כגון ר' יהודה בן תימא וחביריו. פליגו בה רב פפא ורבנן, חד אמר שש מאות סדרי משנה, וחד אמר שבע מאות סדרי משנה'.

8.2. שמירת ההלכה בסוד:

סרך היחד ט' 17: 'ולסתר את עצת התורה בתוך אנשי העול'; סרך היחד ח' 12 – 13: 'וכל דבר הנסתר מישראל ונמצאו לאיש הדורש – אל יסתרו מאלה'; הודיות ו' 17-18: 'ובשבועה הקמותי על נפשי לבלתי חטוא לך ולבלתי עשות מכל הרע בעניך וכן הוגשתי ביחד כל אנשי סודי'.

מלה"ב ח' 136: 'מבני החבורה, ולא יגלה שום סוד מסודותיה לאחרים, אפילו אם יענו אותו עד מוות. ולא עוד אלא שהוא נשבע שלא ימסור את הלכותיהם באופן אחר מזה שקבלם'.

'שאלוהו תלמידיו: "מה פשר המשל הזה?" השיב: "לכם נתן לדעת את סודות מלכות האלוהים, אבל לאחרים - במשלים, למען ראו לא יראו ובשמעם לא יבינו' (הבשורה על פי לוקס ח' 9-10); הבשורה על פי מתי ב' 23: 'וַיֵּבֹא וַיֵּשֶׁב בְּעִיר הַנְּקָרָא נַצְרֶת לְמַלְאֲתֵי הַדִּבְרֵי הַנֶּאֱמָר עַל פִּי הַנְּבִיאִים כִּי נֶצְרִי יִקְרָא לוֹ'.

תוספתא יומא ב' ג': 'כתחלה כשניו בית אבא [אַבְטִינֶס] צנועין – היו מוסרין מגילותיהם זה לזה עכשיו הילך מגילה זו והזהר בה שהיא מגילת סמנים'.

אבות דרבי נתן נו"א ח': "'וקנה לך חבר" – כיצד? מלמד שיקנה אדם חבר לעצמו: שיאכל עמו וישתה עמו ויקרא עמו וישנה כמו וישן עמו וילה לו סתריו, סתרי תורה וסתרי דרך ארץ; תנחומא 'כי תשא' לד'; 'וירא' ב'; שמות רבה מז' 1: 'אמר הקדוש ברוך הוא לאומות: אתם אומרים שאתם בני,

איני יודע, אלא מי שמסתירין שלי אצלו – הם בני. ואיזו היא?
 זו המשנה שניתנה בעל פה, והכל ממך לדרוש; מדרש
 תנחומא, כ"י ורשה, פרשת כי תשא סימן לד': '... כשאמר
 הקב"ה למשה 'כתב לך', בקש משה שתהא המשנה בכתב,
 ... א"ר יהודה בר שלום א"ל הקב"ה למשה מה את מבקש
 שתהא המשנה בכתב ומה בין ישראל לעכו"ם... אלא תן
 להם מקרא בכתב ומשנה בעל פה'.

8.3. עולם הבא:

חנוך כב', לט' 4-5; צוואות השבטים.

מלחה"י יח' 18: 'הם פוסקים לנשמות עולם' (וגם מלה"ב ח'
 150-153).⁵

8.4. נבואה:

ברית דמשק: 'ויגל עיניהמה בנסתרות ואוזנם פתחו וישמעו
 עמוקות ויבינו בכל'; 'בכל הנגלה להם'; 'ובמחזיקים במצות

⁵ 'הנפשות היוצאות מן האלזר הנאצל נכנסות לגוף, וכאילו הן אסורות ב-
 קסם של טבע, אבל מיד כשהן משתחררות מכבלי הבשר, הן שמחו
 משעבוד ארוך. דעתם דומה לזו של בני יונ' כי מעון יש מעבר לאוקינוס ש
 שלג ולא חום, אלא רוח מערבית הבאה מן האוקינוס מנשבת שם לעולם ו
 הם דנים לבור כלא אפל וסוער, וגדוש בעונשים שאין להם סוף. כמדון
 הברוכים לאנשיהם האמיצים שהיו קוראים להם גבורים וחצי אלים, ולנ
 בהדס, שלפי המיתולוגיה שלהם נענשים שם אנשים כמו סיספוס, טנ
 קיימת לעד, והמריצו את האדם לשאוף למעלות טובות ולהמנע מן הרע
 בתקוה שהם מקוים לקבל הערכה לאחר המוות; ואילו סערת יצריהם ש
 בלבם שאף על פי שהם לא יתגלו בעודם בחיים הם עתידים לסבול עונש

אל אשר נותרו מהם הקים אל את בריתו לישראל עד עולם
לגלות להם נסתרות אשר תעו בם כל ישראל שבתות קדשו
ומועדי כבודו'.

[מלחמת היהודים](#) ב' 154-158: 'ובקרבתם נמצאים אנשים
המתאמרים לדעת את העתידות מראש. כי מילדותם שקדו
ללמוד את ספרי הקודש וקנו להם דרכי קדשה שונים. וגם
התבוננו בדברי הנביאים, וכמעט לא שגו מעולם בנבואותיהם
לעתיד'.

יהודה האיסיי על אריסטובלוס ([מלחמת היהודים](#) א' 80-75);
מנחם האיסיי על הורדוס כילד (שכבר דור 3 לגיור לפי
מגילת המקדש מ' 6); שמעון האיסיי על חלומו של ארכאולוס
([מלחמת היהודים](#) ב' 113-111).

9. האמונה בגזרה הקדומה הכפולה; פרדסטינציה דופלקס
סרך היחד ג' 15-18, ד' 24-25 (מכונה 'תורת שתי
הרוחות'): "מאל הדעות כול הויה ונהייה ולפני היותם הכין
כול מחשבתם ובהיותם לתעודותם כמחשבת כבודו ימלאו
פעולתם ואין להשנות בידו משפטי כול והואה יכלכלם בכול
חפציהם והואה ברא אנוש לממשלת תבל וישם לו שתי
רוחות להתהלך בם... וכפי נחלת איש באמת יצדק וכן ישנא
עולה וכירשתו בגורל עול ירשע בו וכן יתעב אמת'.
מגילת פיזונומיה: 'ושוקיו ארוכות ודקות ואצבעות רגליו דקות
וארוכות והואה מן העמוד השני רוח לו בבית האור שש
ושלוש בבית החושך וזה הואה המולד אשר הואה ילוד עליו
ברגל השור עני יהיה וזה בהמתו שור'.

פאולוס, הראשונה אל התסלוניקים ה' 5: "אתם כלכם בני האור ובני היום לא בני הלילה אנחנו ולא בני החשך".
 יוספוס (קדמה"י יג' 172; יח' 18; מלחה"י ב' 140): האיסיים האמינו שהכול צפי ונגזר מראש.
 ספרות ההיכלות: חכמת הפרצוף/הפנים.

10. הלכות שונות (שדומות):

10.1. לבוש בטבילה:

מגילת 4Q512 (קימרון כינה אותה: 'ברכות למיטהר',
החיבורים העבריים ב'): 'כסה] את בגדיו' (עותקים 38-36
 שורות 11).

מלה"ב ח' 159: 'בטבילה לובשת אשה בגד והאיש סינר'.

10.2. ברכת נהנין לפני אכילת מזון:

מלה"ב ח' 126: 'לפני הסעודה אומר הכהן ברכה'.

10.3. שבת וטלטול

ברית דמשק יא' 7-8) 'אל יוציא איש מן הבית לחוץ ומן החוץ אל בית'; 'ואל יאכל ואל ישתה כי אם היה במחנה' (ב"ד י' 23); 'בדרך וירד לרחוץ ישתה על עומדו ואל ישאב אל כל כלי' (ב"ד יא' 1-2); 'וכל נפש אדם אשר תפול אל {מים} מקום מים ואל מקום אל יעלה איש בסולם וחבל וכלי' (ב"ד יא' 16-17); 'אל יטול בבית מושבת סלע ועפר' (ב"ד יא' 10-11); 'אל יוציא איש מן הבית לחוץ ומן החוץ אל בית' (ב"ד יא' 7-8).

מלה"ב ח' 143: 'שהם מכינים מזונם יום קודם לשבת כדי שלא להבעיר אש ביום הזה, אלא אף חוששים לטלטל כל כלי, ואף לצאת [אפשר שהכוונה לעשיית צרכים, וכך גם המשך הדברים]'.
תוספתא שבת פ"ד מ"א: 'בראשונה היו אומרים: שלשה כלים ניטלין בשבת'.

תוספתא שבת פ"ד מ"א: 'בראשונה היו אומרים: שלשה כלים ניטלין בשבת'.

'איסי בן יהודה אומר: אבות מלאכות ארבעים חסר אחת' (שבת ו' ב'; צו' ב').

10.4. בתי כנסת:

ברית דמשק יא' 22: 'כול הבא אל בית ההשתחוות אל יבוא
טמא כבוס ובהרע חצוצרות הקהל יתקדם או יתאחר ולוא
ישביתו את העבודה' כולה כי קודש הוא'.

סרך היחד ו' 8-10: 'זה הסרך למושב הרבים איש בתכונו
הכוהנים ישבו לרשונה והזקנים בשנית ושאר כול העם ישבו
איש בתכונו'.

פילון, שכל אדם ישר הינו בן-חורין ו' 81: 'הם באים למקומות
קדושים הנקראים בתי כנסיות, הם מתיישבים בשורות לפי
גילם, הצעירים מתחת לזקנים, ומאזינים בסדר המופתי
הראוי'.

10.5. 7 שבועות:

'וּכְפָרֶץ הַדָּבָר הָרַבּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רֹאשִׁית דָּגָן תִּירוֹשׁ וְיִצְהָר
וּדְבַשׁ וְכָל תְּבוּאֹת שָׂדֶה וּמַעֲשֵׂר הַכֹּל לָרֹב הֵבִיאוּ... בַּחֲדָשׁ
הַשְּׁלִישִׁי הִחֲלוּ הָעֲרֻמוֹת לִיסוֹד וּבַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי כָּלִי.'

מועד התירוש ב-3/5 ומועד היצהר ב-22/6.

[פילון](#) ציין כי [התראפויטים](#) מתוועדים כל 50 יום בליל שימורים.⁶

פילון, על חיי העיון 65-74: 'מתאפסים אלו [התיאורפטיים] אחת לשבעה שבועות, מתוך הוקרה לא רק למספר שבע הפשוט, אלא גם לחזקתו.. והם נעמדים בשורה לפני מיטות הסעודה... כך הם מתפללים לאלוהים.. במשתה קדוש זה.. מגישים באותם ימים לא יין, אלא מים זכים מאוד, מים קרים לרוב המסובים, וחמים לאסטניסטים שבזקנים. השולחן נקי מכל בשר: המזון עליו הוא לחם, והתוספת – מלח, לפעמים מעורב באיזוב כתבלין בשביל המעודנים.'

⁶ 'ועתה לעומת כל האמור, אתאר את עצרתם של אלה המקדישים את עצמם ואת חייהם למדע ולעיון באמיתות היקום על פי תורתיו הקדושות של משה הנביא. ראשית כל, אלה מתוועדים מדי שבעה שבועות, מכיוון שהם נותנים יקר לא רק למספר שבע הפשוט בלבד אלא גם לחזקתה של שבע. כי יודעים הם כי צניעות ובתולי עולם נועדים למספר זה. חג זה – אקדמה הוא לחג הגדול ביותר, שזכה במספר חמישים [היינו חג השבועות] 'ואחרי הסעודה מקיימים הם את ליל השימורים הקדוש. וזה דבר ליל השימורים: הכל קמים ממקומם ובאמצע המשתה מתהוות תחילה שתי מקהלות, אחת של גברים ואחת של נשים. כמנחה וכמנצח לכל אחת מן המקהלות נבחר החשוב שבחבורה והמיטיב לדעת זמר. והם שרים פיוטים רבים לשבחן של אלוהים, העשויים במשקלים ובלחנים רבים, עתים כולם כקול אחד, עתים כששתי מקהלות ערוכות זו כנגד זו בהרמוניה, ובתנועות ידיים ותנועות ריקודים הם מתווים את המקצב. ובדבקות רבה הם מבצעים פעם את שיר התהלוכה, פעם את שיר העמידה, ואת הבתים והבתים שכנגד של המחול. ולאחר שכל אחת מן המקהלות חגגה בפני עצמה, צולחת עליהם הרוח האלוהית במלוא עצמתה, כמו בחגיגות הבאקיות, וברון יחד מתמזגות שתי המקהלות למקהלה אחת, זכר לאותה מקהלה מצורפת שקמה בימי קדם על ים סוף נוכח נפלאות אלוהים שנתרחשו שם...' (כתביו הפילוסופיים של פילון, מבחר ערוך בידי יוחנן לוי (תרגום לעברית: יהושע עמיר), הוצאת מגנס, תשל"ה, עמודים 45-46). כאן גם למדים שנשים היו שרות בנפרד לצד גברים.

סעדיה גאון, 'כתאב אל-תמייז': שני המועדים של התירוש והיצהר.

ביתא ישראל: חג הסיגט.

תוספתא שבועות ד' כ': 'יצא קציר חטים ונכנס בציר, יצא בציר ונכנס מסיק'.

הזוהר (פרשת 'אמור', ויקרא כג' 15): 'ועל זאת חסידים הראשונים לא היו ישנים באותו לילה והיו עוסקין בתורה ואומרים: נבוא לנחול ירושה קדושה לנו ולבנינו בשני עולמים... ר' שמעון כך אמר בשעה שהתכנסו החברים באותו לילה אצלו: נבוא לתקן תכשיטי כלה למען תימצא מחר בתכשיטיה ומתוקנת למלך כראוי'.

4. סתירות:

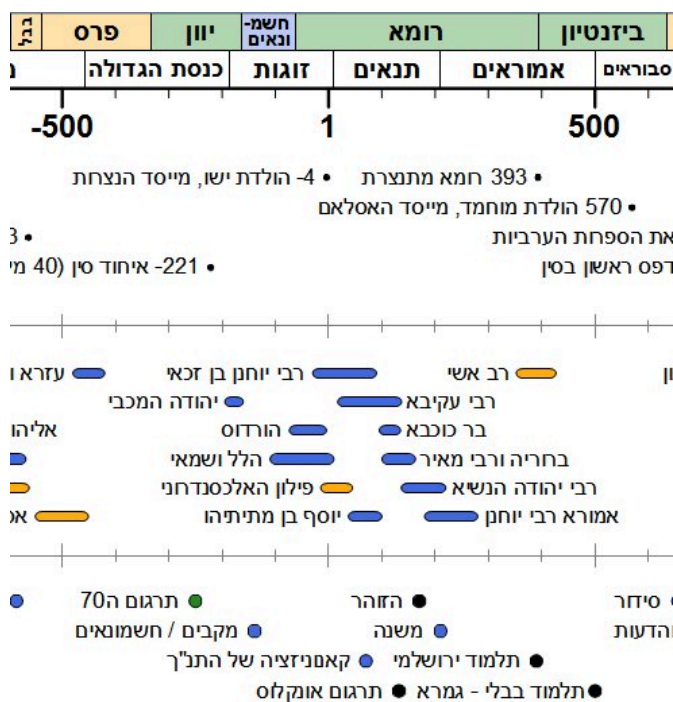
11. מועדי היווסדות:

פשר נחום א' 2-3 [\[החיבורים העבריים ב'\]](#), עמ' 283]: 'פשרו על דמי[טריס] מלך יון אשר בקש לבוא ירושלים בעצת דורשי החלקות [ולא נתן אל את ירושלים] ביד מלכי יון מאנתיכוס עד עמוד מושלי כתיים ואחר תרמס [העיר ונתנה ביד מושלי הכתיים]'.

ברית דמשק ו' 5: 'היוצאים מארץ יהודה ויגורו בארץ דמשק'; סרך היחד ח' 13-14: 'בהיות אלה ליחד בישראל בתכונים האלה יבדלו מתוך מושב הנשי העול ללכת למדבר לפנות שם את דרכ האהא כאשר כתוב "בַּמִּדְבָּר פָּנוּ דֶרֶךְ" יִשְׂרוּ בְּעֶרְבָה מִסְלָה לְאֱלֹהֵינוּ' (ישעיהו מ' 3).

אתר חירבת קומראן: 125 לפנה"ס.

האיסיים לפי יוספוס: יונתן הווספי בן מתתיהו (152 לפני הספירה).

12. קבוצה פציפיסטית או מורדת:

מגילת המלחמה (בני האור נגד בני החושך) מפרטת תיאורי המלחמה, טקטיקה, כלי נשק, נאומים.

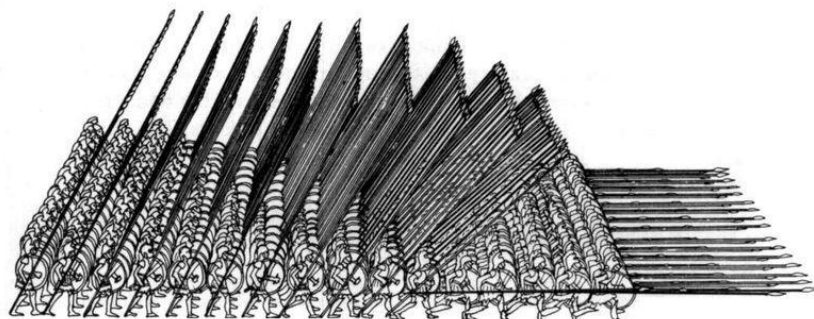
פילון, שכל אדם ישר הינו בן-חורין ו' 78: 'אין למצוא בהם יוצר חצים, כידונים, פיגיונות, או קסדה, שריון או מגן, ובכלל אין בהם אומן של כלי נשק או מכונות או מי שעוסק במה שנועד למלחמה'.

יוספוס: הם לוקחים נשק בדרכים כדי שלא ישדדו אותם.

מצדה: שירות עולת השבת, היובלים, בן סירא.

יוספוס מתאר שבמצדה ישבו הקנאים הסיקריים הפילוסופיה הרביעית, אך יוספוס מתאר את האיסיים כדרך לגיטימית ומכובדת של יהדות במקום זו של המורדים ברומא (מלה"י

13. נישואים וגירושים:

<u>היסטוריונים</u>	<u>מגילות קומראן</u>
פילון: 'אין בין האיסיים שום ילד קטן, ואף לא נער או עלם'	ברית דמשק ז' 4-7: "כאשר הבדיל אל להם כל המתהלכים באלה בתמים קדש על פי כל יסורו ברית אל נאמנות להם לחיותם אלף

מלה"ב ח' 118: הם מתייחסים בביטול לנשואין. אבל הם מגדלים ילדי אחרים בעודם בני חינוך, והם רואים בהם בקרוביהם, והם מעצבים אותם לפי מנהגיהם! עם זאת הם אינם דוחים בשתי ידיים את הנשואין ואת הפריה ורביה, אבל הם נזהרים מפריצות הנשים, והם משוכנעים ששום אשה אינה שומרת אימונים לבעל יחיד.	דור, ואם מחנות ישבו כסרך הארץ ולקחו נשים והולידו בנים והתהלכו על פי התורה'. סרך היחד א' 6-12: 'וזה הסרך לכול צבאות העדה לכול האזרח בישראל ומן נע[וריו] [לל]מדהו בספר ההגי וכפי יומיו ישכילוהו בחוקי הברית ול[קחת] [מו]סרו במשפטיהמה עשר שנים [□] בוא בטב וב[נ] עשרים שנ[ה] יעבר[] על[] הפקודים לבוא בגורל בתוך משפ[ח]תו ליחד בעד[ת] קודש ולוא י[קרב] אל אשה לדעתה למשכבי זכר כי אם לפי מילואת לו עש[ר]י[ם] שנה בדעתו[ן] טוב[] ורע ובכן תקבל להעיד עליו משפטות התורה ולהת[י]צב במשמע משפטים ובמלוא בו'.
יוספוס: 'גם חיי הנשואים נמאסים בעיניהם... בהאמינם כי אף אחת מן הנשים אינה שומרת את אמונתה לבעלה האחד'. מלה"ב ח' 159: 'יש כת אחרת של איסיים, שאף על פי שהם שוים בדעה עם השאר באורח החיים, במנהגים והלכות, הם	בחיבורי החוכמה הקומראניים (רז נהיה, מוסר למבין) יש הוראות למשפחה. חובת גילוי מומי הכלה.⁷ מגילת 33-35: ס' ב', עמ' 160; [את בתו יתן איש לאי[ש] את כול מומיה יספר לו למה יביא עליו את משפט [הארור אשר אמר משגה עור בדרך' (ברית דמשק, קימרון, החיבורים העבריים א', עמ' 34. 3. 4QDf, 270Q4 Frg. 3, שורות 8-9).

⁷ י' נהיה לו כמכשול לפניו' (מגילת 'רז נהיה'/'מוסר למבין', [החיבורים העבריים ב'](#), עמ' 160); '[את בתו יתן איש לאי[ש] את כול מומיה יספר לו למה יביא עליו את משפט [הארור אשר אמר משגה עור בדרך' (ברית דמשק, קימרון, [החיבורים העבריים א'](#), עמ' 34. 3. 4QDf, 270Q4 Frg. 3, שורות 8-9).

שונים מהם בהשקפתם על הנשואין. הם סבורים שאדם שאין לו אשה מקפח חלק חשוב של החיים — הצאצאים: יתר על כן, אם חס וחלילה יקבלו כולם את השקפתם עתיד כל הגזע לכלות במהרה'. פיליניוס V 17.	נשים, רעייה, בן, בת, אח איות, נערה, נערים, בתולות, זעטוטים, אשישים (אנשים, זקנים).
אין מידע מההיסטוריונים. לוקס טז' 18 ומקבילות: 'כל המשלח את אשתו ונושא אחרת נואף הוא, וכל הנושא את הגרושה נואף הוא' (וכן האיגרת הראשונה אל הקורינתיים ז' 1-40).	ברית דמשק יג' 16-17: 'וכן ל[כ]ל ל[וק]ח אש[ה]... וכן למגרש'. מגילת המקדש נט' 4-5: 'וכל נדר אלמנה וגרושה, כול אשר אסרה על נפשה יקומו עליה, ככל אשר יצא מפיה', אך זו מגילה מקראית ולא כיתתית. 4Q76 נוסח ייחודי למלאכי ב' 16: 'כי אם שנ(א)תה שלח'. בן סירא כה' 29: 'אם לא תשמע לך, תן לה ספר כריתות ושלחנה לנפשה'. מגילת המקדש נז' 18: 'כי היא לבדה תהיה עמו כול ימי חייה'.
מלה"ב ח' 159: 'אבל הם בוחנים את נשותיהם המיועדות במשך שלש שנים, ולאחר שהוכיחו אחרי שלש תקופות של טהרה כי הן ראויות לילד — הם נושאים אותן'.	ב"ד, קימרון, החיבורים העבריים א', עמ' 34: 'אל יבא איש [אשה בברית(?) הקו]דש אשר ידעה לעשות מעשה מבדבר ואשר ידעה [מעשה בבית] אביה או אלמנה אשר נשכבה מאשר התארמלה וכול [אשר עליה ש]רע בבתוליה בבית אביה אל יקחה איש כי אם [בראות נשים] נאמנות וידעות ברורות ממאמר המבקר אשר על [הרבים ואח]ר יקחנה'.

'הם לא משמשים עמהן
בשעת עיבור, ובכך
מראים כי מטרת נשואיהן
אינה סיפוק תאוותם אלא
פריה ורביה' (מלה"ב ב' ב'
143).

'ישכב עם אשה הרה מקוץ דם' (ברית דמשק, קימרון, [החיבורים](#)
[העבריים א'](#), עמ' 23, שו' 15-16).

14. ספרות ותיאולוגיה/פילוסופיה:

14.1. פשט ואלגוריה:

ברית דמשק טז' 2: 'לשוב אל תורת משה כי בה הכל
מדוקדק'; פשרים.

פילון, על חיי העיון 29: 'להם [התיאורפטיים] גם ספרים של
אנשים בני קדם, שהיו מייסדי הכת והניחו אחריהם תעודות
רבות מן הסוג האלגורי. הם משתמשים באלה כבעין אבות
טיפוסים ומחקים את השיטה שיזמו הללו. ולפיכך אין
עיסוקם העיון בלבד, אלא גם חיבור שירים ומזמורים
לאלוהים בכל מיני משקלים ולחנים'.

14.2. אמונה במזלות (אסטרולוגיה):

מגילת מיקרו המזלות⁸ (והרעמים): 4Q318 מציינת מזלות קצרים (בני יומיים עד שלושה) לפי תאריכים ירחיים, בהם קוראים מאורעות לאומיים, כמו פלישת ערבים לארץ.

מגילת קומראן פיזונומיה 4Q186-4QHoroscope שמתארת את טיבו/רוחו של האדם לפי חלקי/איברי הגוף וכמויות/יחידות האור שבהן, כגון: 'זזה הוא מולד אשר הוא ילוד עליו ברגל השור עני יהיה זזה בהמתו שור' (קימרון, [החיבורים העבריים ג'](#), עמ' 34, שו' 8-9).

[פילון, שכל אדם ישר הינו בן-חורין](#) ו' 80: 'את הפיזיקה הגדולה יותר ממה ששייך לטבע האנושי הם משאירים לחוזים בכוכבים'.

15. יחס לחשמונאים ולהורדוס:

15.1. יחס מגילות קומראן לחשמונאים:

הנטישה למדבר, מתנדבים לתורה, מבקשי צדק ומשפט עם משפחותיהם; החשמונאים השתמשו בשיטות מלחמה של מגילת המלחמה או"ח; אזכורי החסידים בספרי המקבים א'-ב'; יוחנן הורקנוס והצדוקים: התקנת טבעות המקדש

⁸ להסבר של המגילה בסדרת המחקר הרשמית ראו: [4Q318: במסופוטמיה](#); DJD 4Q318; ג'קובס, שמות המזלות. **כמה מאנ** [/drive/folders/1sJr9JSj6fkj-e3BVdumUcAMtjLCXMMaP](#)

ממגילת המקדש; שמירת שבועות ביום ראשון; התקנת ממשלת 'חבר היהודים' ממגילת המקדש וברית דמשק; צאצאי בית חוניו מבני צדוק הכהנים ממצרים סייעו לו; ימי הגאולה לפי מועד 490 שנה; עדת קומראן כתבה באופן חופשי שמות פוליטיים ללא חשש במגילות הכרוניקה החשמונאית.

'ברכה שלום יונתן המלך' [(מגילה 448Q4 ב' 9-1; קימרון, [החיבורים העבריים ג'](#), עמ' 186)]: 'עור קדש על יונתן המלך וכל קהל עמך ישראל אשר בארבע רוחות שמים. יהו' שלום כלם ועל ממלכתך יתברך שמך'.

טקסטים כרוניסטיים: 4Q468e, 333Q4 - 331Q4).⁹

15.2. יחס האיסיים לחשמונאים:

יוספוס לא מציין את יחס האיסיים לחשמונאים.

15.3. יחס מגילות קומראן להורדוס:

אין אזכור.

אם סבו אנטיפס אכן התגייר (ולא שהיה כבר יהודי כטענת ניקולאוס איש דמשק), הרי שגירור זה מתמיה נשוי לערבייה נבטית.

15.4. יחס האיסיים להורדוס:

קדמה"י טו' י' 5: 'למאותו יום הוסיף לכבד את האיסיים כולם'. על מנחם האיסיי.

בבשורות על פי מרקוס ומתי מצוינים הרדיואנים ופעם אחת מזכרים כבייתוסים!.

⁹ מייקל וייז/ג'ון קולינס כבר קרא להן 'כרוניקה חשמונאית'. יש לציין גם את ספר גזירתא (מגילת תענית פ"ד, י. בארבעה בתמוז), לדיון ראו: אשל, המדינה החשמונאית, עמ' 190; טל ונעם, מיוספוס לחז"ל א', עמ' 39-40.

16. בית שימוש או גרזן?

דברים כג' 14: 'וַיֵּתֶד תְּהִיָּה לָךְ עַל אֲזֶנְךָ וְהָיָה בְּשִׁבְתְּךָ חוּץ וְחִפְרָתָהּ בָּהּ וְשִׁבְתָּ וְכִסִּיתָ אֶת צִאְתְּךָ'.

מגילת המקדש: 2,000 אמה.

באתר קומראן נמצא בית שימוש במרחק של 2,000 אמה.

יוספוס טוען שהאיסיים שהצטרפו לכת היו משתמשים בגרזן לעשיית צרכיהם (מלה"י ב' 137).

